

Поводом одласка делегације Републике Србије на челу са председником Борисом Тадићем у Кину, у јавности су се појавиле контроверзне реакције. Било да се ради о текстовима који се подсмевају овом спољнополитичком потезу сумњајући у његову смисленост, ефикасност или у њен евентуално позитиван дугорочни исход, било да се ради о текстовима који само индиректно испитују политичку позадину ове посете Кини, и њено стварно значење, посета најмногољуднијој и једној од најразвијенијих земаља, која је последњих година прогресивно профитирала у светским трговинским разменама, подигла степен технолошког и економског развоја без радикалнијих промена друштвеног уређења, покренула је расправу о спољној политици Републике Србије и још једном условила постављање питања: Куда иде Србија?

Крај 2007. године је очигледно био и крај спољне политике базиране на специфичној, у суштини, дисфункционалној теоријској парадигми чија је есенција долазила до изражаја у географско-политичком догматизму, еврофанатизму, деформисаној перцепцији света и односа снага у њему, као и у специфичном тумачењу унутрашњих друштвених (регионалних, урбано-руралних, класно-слојних, дијалектолошких, верских) разлика помоћу теоријског модела чији је полазни аксиом: Србија је на унутрашњем плану политички и културолошки непомирљиво подељена. Успостављање овакве парадигме, на чијој основи су дефинисане стратегије и приоритети спољне политике Србије је, са једне стране, заиста био "историјски нужан процес" ма колико та истина иритирала или банално звучала посебно креативним и интелигентним људима који не пристају на историјске нужности и приче о безалтернативним путевима, са друге стране, њена историјска нужност без наводника, није успела да отклони или смањи утисак о бизарности исте.

На срећу овакав приступ спољној политици је током 2008. године добрим делом напуштен. На унутрашњем политичком плану, година 2008. је била пуна политичких инцидената, политичких колективних траума, изборних разочарења. Година 2008. је година када је Косово прогласило независност и одмах након тога било признато од читавог низа земаља од Авганистана, САД, скоро свих чланица Европске уније па све до Црне Горе и Македоније. Године 2008. смо добили ударац ножем у леђа, па у срце, па у леђа, па опет у срце. Од оних од којих то нисмо очекивали. Година 2008. је година током које су се организовали најбизарнији политички перформанси с намером да емитују

поруке у апсолутној супротности са прокламованим идејама за које су се учесници и организатори наводно залагали. Година 2008. је година повишене активности покварене силе мрака, година у којој су претње убиством послате председнику државе, једном универзитетском професору и председнику једне од најзначајнијих политичких странака. Година 2008. је година током које су заслужни "мајстори" политичке игре, пропаганде и манипулације, каквих има мало у целом свету, добили нова "намештења", "унапређења", у складу са заслугом. Године 2008. су нас Русија, САД, Немачка, Велика Британија, посматрале са највишом пажњом. Године 2008. ухапшен је и предат Радован Караџић. Година 2008. је година током које се политички хаос у Србији поклопио са свешћу грађана САД и земаља Европске уније, да и они живе у једној врсти хаоса генерисаног вишедеценијском неолибералном економском политиком. Још један доказ да се битне унутрашње промене у Србији увек поклапају са променама у свету-1941, 1948, 1968, 1986, 1999 (?), 2008. (?) година. Колико су наши аналитичари били шокирани због читавог низа контроверзних догађаја у Србији, исто толико су били шокирани због таласа финансијске кризе који се појавио на Западу питајући се: Да ли је могуће да се и капиталистичким земљама деси економска криза?, а још више због промене америчке политике коју је најавио и почео да спроводи нови председник САД Барак Обама. Било је то напуштање свих оних кључних речи које су обележавале амерички политички живот током последњих деценија. Као што су у Србији унутрашње политичке, идејне, а највероватније и многе, крајње баналним узроцима, условљене конфронтације, дошле до кулминације и до свог крајњег апогеја, захтевајући некакву промену, тако је и са суперсилом САД. Доминантни унутарполитички и спољнополитички концепти својствени америчкој политици током касних 80'тих, затим током 90'тих и у првој половини прве деценије 21. века, су постали толико дисфункционални да су неизбежно морали бити доведени у питање, па чак и делимично напуштени.

Па ипак, у Србији се током 2008. године, упркос многобројним тешким догађајима, који нису уливали никакву наду нити давали повода за оптимизам, појавила конструктивна трансформација управо у области спољне политике. Та трансформација је дошла до изражаја у напуштању или ревидирању старог постпетооктобарског спољнополитичког концепта и у конструкцији нове спољнополитичке парадигме адекватније унутрашњем политичком животу али и савременом глобалном свету и променама које се у њему одвијају. Међутим до напуштања/ревидирања овог спољнополитичког концепта не би дошло да се нису десиле неочекиване промене идејног профила скоро свих наших политичких странака. У најважније промене спадају промене идејног профила/идентитета ДС, СПС, и СРС(СНС). Промене идејних профила неколико наших политичких странака су се десиле скоро синхронизовано, у временском интервалу од само неколико месеци, под утицајем читавог низа фактора, од оних који се могу протумачити кроз призму тзв. покретне хегемоније (излажење у сусрет блоку отпора институционалној политичкој моћи усвајањем баш њихових идеја), преко оних који се односе на идејну промену детерминисану жељом да се уђе у власт по цену аутонегације, па све до оних фактора који се односе на свест скоро свих учесника нашег политичког живота да је сукоб дошао до тачке кулминације те неизбежно мора бити релативизиран и превазиђен. Демократска странка је крајем 2007. године свој профил делимично

променила у три сектора, то су: политика идентитета, економска политика, спољна политика. Иако је немогуће избећи питање да ли је то учинила због жеље да опстане на власти или због унутрашње промене односа снага у овој странци, неоспорно је да је ова странка уз, ипак, многобројне ограде и упитнике, демонстрирала свој делимичан излазак из политичко-економско-спољнополитичког и културолошког концепта који јој је био својствен у периоду од 2000. године па до 2007. Долазак кинеског генерала на свечаност поводом обележавања Дана војске 2008. године, сарадња са Русијом, посета Кини, скори долазак председника Русије Д. Медведева у Србију, обнављање односа са земљама које су припадале некадашњем Трећем свету, указују на евентуалну промену идентитета и профила ове странке, која ће се свакако реперкутује на економски и политички живот у Србији. Следећа странка која је озбиљно променила своју природу је СПС. Уласком у власт након парламентарних избора током 2008. године, ова странка је такође што због интереса, што због друштвених околности, одбацила своју антиевропску позицију и почела активно да учествује у евроинтеграцијским процесима. Ову странку више није могуће квалификовати било по политичким или наводно културолошким критеријумима, као странку која припада антиевропском блоку. Најдраматичније промене профила су се десиле унутар СРС. Распад СРС спада у ред најважнијих догађаја у Србији од 2000. године до 2008. Но, иако значајан, није написан скоро ниједан текст у којем би се озбиљније анализирао овај феномен. Упадљиво одсуство анализа овог догађаја уз истовремено распростирање једног од најбаналнијих тумачења цепања СРС у виду проглашавања Томислава Николића издајником у "опозиционим" медијима, представља једно од најјефтинијих облика политичке манипулације коју је смислио ко зна ко и ко зна где. Локални избори у Вождовцу, Земуну, Косјерићу, уз уважавање оцене да су ови избори указали на раст броја изборних апстинената, индикатор су да ће СНС највероватније бити политичка странка са огромном подршком грађана. Дакле, са једне стране, ова странка ће имати велику изборну подршку на евентуалним изборима следеће године, са друге стране, њен профил се базира на спољнополитичкој парадигми, најављиваној током последњих председничких и парламентарних избора 2007, и 2008. године, која не искључује сарадњу са Европском унијом, односно Западом. Следећа битна карактеристика ових странака тиче се њихове интернационалне идеолошке позиционираниости. Док је ДС чланица Социјалистичке интернационале, и себе дефинише као странку левице (мада у њеној досадашњој пракси нема скоро ничега, осим мултикултурализма и интернационализма, што би асоцирало на странку леве оријентације), СНС саму себе дефинише као странку умерене деснице (мада се СРС константно противила неолибералној економској, културној политици) и тежи придруживању коалицији народњачких странака у Европској унији. Иако многи с разлогом сматрају да је дистинкција лево-десно непотребна и политички опасна јер асоцира на поделу комунисти-антикомунисти, односно партизани-четници, и мада је у скоро свим европским земљама ова подела релативна, ипак је српском политичком систему потребно прецизније дефинисање политичког система и прецизније позиционирање политичких странака. У противном се политички живот у Србији од сукоба идеја, и концепата који се односе на реалне друштвене проблеме, претвара у хуку и буку о Западу и Истоку, у сукоб личности, пуку борбу за моћ, клеветање. Иза ове хуке и буке, у позадини клевета и бављења баналним питањима или питањима која су изван потенцијала свих грађана заједно, се често и углавном одвија пљачка и енормна корупција.

Узимајући у обзир ове промене и профилисање неколико политичких странака, одбацивање радикалног географско-политичког догматизма у спољнополитичкој оријентацији, дефинисање, конципирање и вођење спољне политике чији је приоритет чланство у Европској унији, уз истовремену сарадњу са земљама као што су Русија, Кина, сада је могуће и нема ни спољнополитичке ни унутарполитичке инхибиције које би земљу могле поново изоловати за једну од четири постојеће стране света.

Потребно је такође истаћи да је промењена спољнополитичка парадигма Србије компатибилна трендовима у свету који су одавно (баш када је СРЈ бомбардована) најавили нови талас престојавања у међународним односима, крај владавине светом из једног центра моћи, почетак мултиполаризације, активнију улогу Русије, Кине, Бразила, Индије у светској политици, у светским трговинским разменама, па и унутар ОУН. Управљање спољном политиком на почетку 21. века, захтева већи степен флексибилности и адаптивности, свест о чињеници да је савремено друштво изразито динамично, да се унутар њега великом брзином смењују центри технолошког и економског развоја. Србија је (заједно са Црном Гором) у једном дугом временском интервалу била у фази сукоба највишег степена са земљама Европске уније, а након ове фазе ушла у следећу фазу коју су карактерисали мукотрпни покушаји поправљања свог положаја у међународној заједници. Промене политичког профила наших најважнијих политичких странака, односно одбацивање сопствених догми, али и промењен, бар делимично благонаклонији однос страних дипломата према странкама "бившег режима", нам говоре о томе да улазимо у следећу, нову политичку фазу на унутрашњем али и на спољнополитичком плану.

У овој новој фази се налазе и потенцијали за дугорочну стабилизацију, али и потенцијали за социјалну експлозију и нестабилност. Од самих људи у овој земљи, односно од интелектуалаца, народних посланика, политичара, председника политичких странака и њихових саветника, масовних медија-уредника, зависи да ли ће доћи до стабилизације или дестабилизације земље. Теме које ће бити актуелне, било зато што се налазе на дневном реду у парламенту, или зато што их намеће сама стварност су следеће: аутономија Војводине, евроинтеграције, за односно против НАТО-а, социјално стање, корупција у свим областима. Све ове теме су озбиљне и захтевају расправе које карактерише висок степен рационалности са што мање емоционалног ангажовања и што више свести о општем интересу, што више узајамне толеранције уз истовремену политичку борбу коју вишепартијски систем подразумева и захтева. Бивша СФРЈ се на драстичан, драматичан и несрећан начин распала управо због повишених емоција које су карактерисале тадашње социјалнопсихолошко стање. Интензификацијом и активацијом емоција на колективном плану, човеку масе се улива осећај да активно учествује у историји, да је своје постојање једном заувек потврдио и доказао својом мржњом, својом страственом жељом за осветом, итд. Управо супротно, баш тада је постао објекат

језивих политичких манипулација и немилосрдне пропаганде. Последња прича о четницима и партизанима, покренута у сврху дезинтеграције и антагонизације друштва, по ко зна који пут, је многим доказала да, иако се бусају у своја патриотска прса, у свој ум, у своје душебрижништво, у своју борбу за национални идентитет и државни суверенитет, лако их је окренути једне против других. То није зато што је српски народ подељен, јер српски народ је подељен политички, дијалектолошки, по географском пореклу, по културним карактеристикама, колико и сви други народи на кугли земаљској. То је зато што недостаје рационалности. А што се тиче подељености, Макс Вебер је бавећи се проблемом нације, стриктно истицао да постојање регионалних, културних, дијалектолошких подела и разлика унутар једне нације не доводи у питање постојање те нације. Културна хомогеност није својствена ни примитивним племенима а камоли савременим нацијама.

Све у свему, уз уважавање аргумената који су наведени у сврху одбране различитих ставова у вези најновијих спољнополитичких потеза Министарства спољних послова, ти потези су, уз извесне ограде, ипак умнији од оних који су се повлачили у периоду од 1989. до 2000. и од 2000. па све до 2007. године. Грађани ове земље би хтели након двадесет година турбуленција стабилно позиционирање Србије у међународном контексту одмах, сада, истог тренутка. Али, ако постоји нешто што је у савременом друштву на крају прве деценије 21. века, динамичне и процесуалне природе, онда је то управо спољна политика. Наставак евроинтеграцијских процеса, сарадња са САД, Русијом, Кином па чак и са земљама које су припадале Покрету несврстаних ће можда допринети постепеној стабилизацији Србије на спољнополитичком плану. Тренутна спољна политика коју карактерише комплексност, динамичност, резолутност по питању приоритета, улагање напора у одбрану и реализацију државних интереса што и јесте сврха спољне политике, заслужује да има друштвеним, политичким и парламентарним консензусом обезбеђену подршку грађана ове земље.